כיון דאיסורה בטיל טומאה נמי בטלה כי קא מיבעיא ליה תקרובת לעבודת כוכבים של אוכלין מאי כיון דאיסוריה לא בטיל כדרב גידל טומאה נמי לא בטלה או דלמא איסור דאורייתא לא בטיל טומאה דרבנן בטיל תיקו בעא מיניה ר' יוסי בן שאול מרבי כלים ששימשו בהן בבית חוניו מהו שישתמשו בהן בבית המקדש וקא מיבעיא ליה אליבא דמ"ד בית חוניו לאו בית עבודת כוכבים היא דתנן כהנים ששימשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש שבירושלים ואינו צריך לומר לדבר אחר כהנים הוא דקנסינהו רבנן משום דבני דעה נינהו אבל כלים לא או דלמא לא שנא א"ל אסורים הן ומקרא היה בידינו ושכחנוהו איתיביה [1]כל הכלים אשר הזניח המלך אחז במלכותו במעלו הכנו והקדשנו מאי לאו הכנו דאטבלינהו הקדשנו דאקדישננהו א"ל ברוך אתה לשמים (א) שהחזרת לי אבדתי הכנו שגנזום והקדשנו שהקדשנו אחרים תחתיהם לימא מסייע ליה מזרחית צפונית בה גנזו בית חשמונאי את אבני המזבח ששקצו אנשי יון ואמר רב ששת ששקצו לעבודת כוכבים אמר רב פפא התם קרא אשכח ודרש דכתיב [2]ובאו בה פריצים וחללוה אמרי היכי נעביד ניתברינהו [3]אבנים שלמות אמר רחמנא נגסרינהו [4]לא תניף עליהם ברזל אמר רחמנא ואמאי ליתברינהו ולישקלינהו לנפשייהו מי לא אמר רב אושעיא בקשו לגנוז כל כסף וזהב שבעולם משום כספא ודהבא של ירושלים והוינן בה ירושלים הויא רובא דעלמא אלא אמר אביי בקשו לגנוז דינרא הדרייאנא טוריינא שיפא מפני טבעה של ירושלים עד שמצאו לה מקרא מן התורה שהוא מותר ובאו בה פריצים וחללוה התם לא אשתמשו בהו לגבוה הכא כיון דאשתמש בהו לגבוה לאו אורח ארעא לאשתמושי בהו הדיוטא: **מתני'** עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו וישראל אין מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים המבטל עבודת כוכבים מבטל משמשיה ביטל משמשיה משמשין מותרין והיא אסורה: **גמ'** מתני ליה ר' לר"ש ברבי עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו א"ל רבי שנית לנו בילדותך עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל ישראל דישראל מי קא מבטלה והא [5]ושם בסתר כתיב א"ר הילל בריה דרבי וולס לא נצרכה שיש לו בה שותפות בילדותו מאי קסבר ובזקנותו מאי קסבר בילדותו סבר ישראל אדעתא דעובד כוכבים פלח כיון דעובד כוכבים מבטל דנפשיה דישראל נמי מבטלה ובזקנותו סבר ישראל אדעתא דנפשיה פלח כי מבטל עובד כוכבים דנפשיה דישראל לא בטיל איכא דמתני לה אסיפא ישראל אינו מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים פשיטא א"ר הילל בריה דרבי

מאי כיון דאיסורא לא בטיל מדרב גידל. כריש פירקין (דף נ.) (ב) כשאר טומאה דלית ליה טהרה במקוה דנימא כי היכי דשאר טומאות סלקי הא נמי קלה למיסק מינייהו: **טומאה נמי לא בטלה.** כיון דליכא למימר הכי: **בית חוניו.** מפרש בשמעתין בגמרא דמנחות [קט:] חוניו בנו של שמעון הצדיק שברח למצרים מפני אחיו ובנה שם מזבח ופליגי התם איכא למ"ד לשם עבודת כוכבים ואיכא למ"ד לש"ש וקמיבעיא ליה לר' יוסי בן שאול אליבא דמ"ד לאו בית עבודת כוכבים היא דאליבא דמ"ד דעבודת כוכבים היא לא קמיבעיא ליה דהשתא להדיוט אסורין כדאמר לעיל [נא:] בכלים שנשתמשו בהן לעבודת כוכבים הכתוב מדבר לגבוה מיבעיא: **ואין צ"ל לדבר אחר.** כהנים ששימשו לעבודת כוכבים אין צ"ל שלא ישמשו עוד למקדש דכתיב ביחזקאל (מד) יען אשר ישרתו אותם לפני גלוליהם וגו' וכתיב בתריה לא יגשו אלי לכהן לי ומדקאמר אין צ"ל לדבר אחר מכלל דבית חוניו לאו דבר אחר הוא ואפ"ה קתני דכהנים אסירי וקמיבעיא ליה לר' יוסי כלים מאי: **כהנים דבני דעה נינהו.** וידעי שנאסרו הבמות אף לשם גבוה והלכו ועבדו בבמה הוא דקנסו רבנן: **אבל כלים לא.** קנסי או דלמא לא שנא: **מקרא היה בידינו.** נהנך דעבודת כוכבים דהיכא דמדאורייתא הוה בהו טעמא להתירא קנסוהו רבנן אע"ג דלאו בני דעה ניהו ה"נ אע"ג דלאו בית עבודת כוכבים ולא מיתסרי מדאורייתא קנסוהו רבנן בכלים ככהנים: **כל הכלים.** שבימי חזקיהו היו מגידין לו כל הכלים של בית המקדש אשר הזניח אחז במלכותו במעלו לעבודת כוכבים: **הכנו והקדשנו מאי לאו הכנו דאטבלינ'.** מטומאת עבודת כוכבים: **והקדשנום דאקדישננהו.** א] שחזרו ומשחום בשמן המשחה. אלמא כיון דמדאורייתא לא מתסרי דהא הקדש ניהו ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו איהו נמי לא גזרו עלייהו הואיל ולאו בני דעה ניהו: **שהחזרת לי אבדתי.** זהו המקרא שבכתוב: **שהקדשנו אחרים תחתיהן.** אבל הנך קנסוהו רבנן וגנזום: **מזרחית צפונית.** שימוש ארבע לשכות שהיו במקצעות העזרה קא חשיב במס' מדות (פ"א מ"ו): **ואמר רב ששת ששיקצו' לעבודת כוכבים.** אלמא אע"ג דלהדיוט לא מיתסרי דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו גזור בהו רבנן לגבי גבוה ואע"ג דלאו בני דעה ניהו. ובבית חוניו נמי אע"ג דלאו בית עבודת כוכבים ולא מיתסרי כלים דידיה מדאורייתא גזור בהו רבנן: **התם קרא אשכח ודרוש.** דמדאורייתא אסירי אפי' להדיוט: **דכתיב ובאו בה פריצים וחללוה.** מכיון שנכנסו עובדי כוכבים להיכל יצאו כליו לחולין וכיון דנפקי לחולין קנינהו בהפקירא והוו להו דידהו וכשנשתמשו בהן לעבודת כוכבים נאסרו: **אמרי.** הנך דבית חשמונאי כשנלחמו בשלמוס היכי נעביד: **ניתברינהו.** על יד עובד כוכבים כדי לבטלן: **אבנים שלימות.** שאין בהם פגימות ואפילו כפגימות סכין שתחגור בה צפורן פוסלת בהן כדאמרינן בהכל שוחטין (חולין יח.): **נגסרינהו.** לאחר שבירתן להשוות פגימתן לא תניף עליהם ברזל כתיב ועמדו וגנזום: **ונתברינהו.** כדי לבטלן מעבודת כוכבים: **ונשקלינהו לנפשייהו.** שהרי חולין הן וכדקאמרת ובאו בה פריצים וחללוה: **משום כספה ווהבה של ירושלים.** שרוצה הקדש: **טריינא הדריינא שיפא.** מטבעות של ירושלים. טיריינא הדריינא על שם מלכי רומי נעשו הצורות ושמם טורייינוס אדריינוס: **שיפא.** ישן ביותר שנישוף מחמת יושנו ואין הצורה ניכרת: **מתני' ישראל אינו מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים.** דעובד כוכבים פוסל אלוהו ילפינן ולא ישראל וכל שכן דישראל אינו מבטל עבודת כוכבים דישראל דאין לה בטילה עולמית דהא ושם בסתר כתיב [דברים כז]: **גמ' שנית לנו בילדותך שלו ושל ישראל.** ועכשיו אתה שונה לנו ושל חבירו אבל של ישראל לא: ומקשי תלמודא **דישראל מי בטלה והא ושם בסתר כתיב:** **שיש לו.** לעובד כוכבים בה שותפות. ובזקנותו חזר בו דאף על גב שיש לו שותפות אינו יכול לבטל חלקו של ישראל: **ואיכא דמתני לה.** לר' הילל בריה דר' וולס: **אסיפא.** דמתניתין:

א"ל

כיון דאיסורה בטיל. וגבי כלים לעיל (עמוד א) דלא קאמר הכי דמיירי בכלים של תקרובת עבודת כוכבים שאין להם בטול ולא כפ"ה שנשתמשו בהן לעבודת כוכבים: **ברוך** אתה לשמים שהחזרת לי אברתי. שהקדשנו אחרים תחתיהם. ואע"ג דמדאורייתא לא מיתסרי דהא דהקדש ניהו ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואם כן להדיוט שרי מ"מ קנסו לאסור לגבוה והא דמייתי מההיא קרא לקמן (דף נד:) למלתיה דעולא דכיון שפחתו בה סימן אחד אסרה דמייתי אף להדיוט כדמוכח בחולין פ"ב (דף מ.) הכי מייתי (ג) מדאסר לגבוה במעשה זוטא שלא נשתנה הכלי א"כ במעשה רבה יש לאסור אף להדיוט(ו):

משום כספה וזהבה של ירושלים. שהיה המטבע של כסף ושל זהב: **דינרי** הדריינא טריינא שיפא. פירש בקונטרס על שם מלכי רומי נעשו הצורות ושמם אדריינוס טורייינוס שייפא שנישוף ואין צורתה ניכרת מחמת יושנה וקשה לר"ת דהא אמרינן בהגוזל קמא (ב"ק צז:) איזה מטבע של ירושלים דוד ושלמה מלך אחד וירושלים עיר הקדש מלך אחר ונערוך פי' כפ"ה ונראה לי לתרץ קושיא דר"ת דולאי אדריינוס וטורייינוס' כשמשלו על ישראל פסלו צורת מטבע הראשונה וחתמו בה שמם ולאחר המורכן הרבה בקשו לגנוז ונראה לר"ת לפרש הדריינא עגול לשון הדורא דכנתא (חולין דף קיג.) טוריינא גדול כתריטא כדאמרינן המלוה את חבירו על המטבע אפי' כנפה כתריטא שייפא שנישוף ואין האותיות ניכרות בו שהיו דוד ושלמה שמם כתוב במטבע (ד) ולא צורתם כדאמרי' לעיל (דף מג.) דצורת אדם אסורה ומתוך שנישוף לא היו יכולין להכיר(ם):

אבל

עין משפט נר מצוה

לב א ב מיי' פ"ו מהל' אבות הטומאה הל' ז:

לג ג ד מיי' פ"ט מהל' ביאת מקדש הלכה יד סמג לאוין שט:

ה [מיי' פ"ה מהל' בית הבחירה הל' יז:]

לד ו מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הלכ' יד סמג לאוין רל:

לה ז מיי' שם הלכ' טו:

לו ח מיי' פ"ח מהל' עבודת כוכבים הל' ט סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמו סעיף ה:

לז ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף א:

לח י מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג:

◆

תורה אור השלם

1. וְאֵת כָּל הַכֵּלִים אֲשֶׁר הִזְנִיחַ הַמֶּלֶךְ אָחָז בְּמַלְכוּתוֹ בְּמַעֲלוֹ הֵכַנּוּ וְהִקְדָּשְׁנוּ וְהִנָּם לִפְנֵי מִזְבַּח יְיָ: דברי הימים ב כט יט
2. וַהֲסִבּוֹתִי פָנַי מֵהֶם וְחִלְּלוּ אֶת צְפוּנִי וּבָאוּ בָהּ פָּרִיצִים וְחִלְּלוּהָ: יחזקאל ז כב
3. אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַעֲלִיתָ עָלָיו עוֹלֹת לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים כז ו
4. וּבָנִיתָ שָּׁם מִזְבֵּחַ לַייָ אֱלֹהֶיךָ מִזְבַּח אֲבָנִים לֹא תָנִיף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל: דברים כז ה
5. אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה תּוֹעֲבַת יְיָ מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְשָׂם בַּסָּתֶר וְעָנוּ כָל הָעָם וְאָמְרוּ אָמֵן: דברים כז טו

◆

רבינו חננאל

כוכבים לא קא מיבעיא ליה דכיון דכי מבטיל לה בטלה ומותרת בהנאה מדאיסורה בטלה. טומאתה נמי בטילה כי קמיבעיא ליה תקרובת עבודת כוכבים של אוכלין דאיתקוש למת כדאמרן כדרב גידל דאמר רב גידל מנין לעבודת כוכבים שאינה בטילה עולמית. שנאמר ויצמדו לבעל פעור. מאי כיון דאיסורא לא בטיל טומאתה נמי לא בטיל. או דלמא איסורה דאורייתא לא בטלה אבל טומאה דרבנן בטלה. או לא שנא ועלתה בתיקו: בעא מניה רב יוסף בן שאול מרבי כלים שנשתמשו בהן בבית חוניו מהו שישתמשו בהם במקדש בירושלים. ומיבעי ליה אליבא דר' יהודה דאמר בית חוניו לאו בית עבודת כוכבים היא ור' מאיר חולק עליו ואומר בית חוניו עבודת כוכבים היא. ומפורשת מחלוקתם בסוף מסכת מנחות. דתנן התם הכהנים ששימשו בבית חוניו לא ישתמשו במקדש בירושלים. ואין צריך לומר לדבר אחר. פי' ואין צ"ל לדבר אחר הכהנים ששימשו בעבודת כוכבים שודאי נפסלו נמצאת סתם משנתנו זו כר' יהודה דאמר בית חוניו לאו בית עבודת כוכבים היא. מאי כהנים הוא דקנסינהו רבנן משום דבני דעה נינהו אבל כלים לא קנסו. או דלמא לא שנא. ופשט ליה אסורים הן שנאמר ואת כל הכלים אשר הזניח המלך אחז במלכותו במעלו הכנו פי' שגנזום. והקדשנו אחרים תחתיהן והנם לפני מזבח ה'. לימא מסייעא ליה מזרחית צפונית ששם גנזו בית חשמונאי אבני מזבח ששקצום מלכי יון. ואמר רב ששת ששקצום לעבודת כוכבים. ודחי' הכי שאני אתם. דאמר רב פפא קרא אשכחו ודרשו ובאו בה פריצים וחללוה. ולא מסייעא ליה. ואמרינן ואמאי גנזום לבטלינהו לאיסורייהו וליהדרו וליקדשינהו. ודחינן משום דלא אפשר היכי ליעביד ליתברינהו אבנים שלמות אמר רחמנא ניגסרינהו במשור. ולא תניף עליהם ברזל אמר רחמנא. ליתברינהו ולישקלינהו לנפשיהו כמו המטבע דאמר אביי בקשו לגנוז דינרא הדרינא שיפא מפני טיבעא של ירושלים. עד שמצאו מקרא שמותר שנאמר ובאו בה פריצים וחללוה. ופרקינן התם במטבע לא אישתמש גבוה ביה. אבל הכא באבני מזבח כיון דמעיקרא אישתמש בהו מזבח דהוא גבוה לאו אורח ארעא לאישתמושי בהו הדיוט: **פיסקא** עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חברו. עובד כוכבים כו': גמ' אמר ליה ר' שמעון ברבי לרבי שנית לנו בילדותך. עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חברו ושל ישראל. אם יש לו בה שותפות. בילדותיה סבר ישראל אדעתא דעובד כוכבים פלח כו'. איכא דמתני לה אסיפא. ישראל אינו מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים. פשיטא. אמר רבי הלל

מסורת הש"ס

א) [לעיל נ.], ב) מנחות קט., ג) [לקמן נד.], ד) [זבחים נט.], ה) [לקמן נד:], ו) [מדות פ"א מ"ו יומא סט.], ז) [לקמן נד.], ח) [ע' תוס' זבחים נד: ד"ה אבנים ותוס' גיטין סח. ד"ה איכא ותוס' לעיל כג: ד"ה בקשו ותוס' חולין יח. ד"ה וכמה], ט) בכורות נ., י) [נדרים סב. איתא והלוה כיון שפרצום נעשו חול], כ) לעיל מב. [לקמן סד:], ל) [נ"ל בריה וכ"ה בכ"מ מד.], מ) [כ"מ מד.], נ) [וע"ע תוספת חולין מח. ד"ה פ"ס שנים וכו'], ס) [ועי' היטיב תוס' בכורות נ. ד"ה דינרא],

◆

גליון הש"ס

גמ' טומאה דרבנן. עיין לעיל דף מח ע"ב ברש"י ד"ה ועבר. ובחולין דף יג ע"ב בתוס' ד"ה תקרובת: גמ' אשכח ודרש. עיין נדרים דף סב ע"א:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' שהחזרת לי אבדתי. נ"ב [וקשה נהי דמפסן] דאיכא לפרש הכנו שגנזו' איכא לאקשויי דלמא הכנו דאטבלינהו וכו' מ"מ מקרא מהיכא תיתי לאסרינהו אי לא גלי לן דגזרו עלייהו: (ב) רש"י ד"ה מאי כיון דאיסורא לא בטיל מדרב גידל כריש פירקין טומאה נמי לא בטלה וכיון דלית להו טהרה במקוה כשאר טומאות ליכא למימר הכא כי היכי דשאר טומאות סלקי הא נמי קלה למיסק מינייהו הס"ד ואח"כ מ"ה בית חוניו כצ"ל: (ג) תוס' ד"ה ברוך וכו' מדאסר לגבוה. נ"ב עיין בדף נ"ד דאף להדיוט אסרם יחזקיהו: (ד) ד"ה דינרי וכו' ולא צורתם. נ"ב ע"ל דף מ"ג בתוס' ד"ה שכל הפרצופים:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה והקדשנום דאקדישננהו שחזרו ומשחום. נ"ב עיין מנחות מ ע"ב ובתוס' שם בד"ה ושמע' וכו' ר' יוסי סבר וכו' וא"ת הכא קונא וכו' ודו"ק היטב:

◆

מוסף רש"י

ואינו צריך לומר לדבר אחר. אם שמשו לעבודת כוכבים לא ישמשו עוד בירושלים (מנחות קט.). הכנו שגנזום. דאסירי בהנאה ואע"ג דלאו דידיה הוו, שהיו כלי שרת (חולין ח.). ששקצו אנשי יון. שהקטירו עליה לעבודת כוכבים במקדש (יומא טז.). משום כספא ודהבא של ירושלים. שהיה בלשכה והוא של הקדש ואסור לזרים ובשלקחוה עובדי כוכבים ערבום עם זהבם (בכורות נ.). הויא רובא דעלמא. בתמיה דעליה בעי לאיתסורי כל זהבים שבעולם (שם). הדריינא טריינא שיפא. אלו היו ממטבעות של ירושלים ורובן של אלו כאלו מירושלים (שם). וחיללוה. משמע כיון שבאו פריצים חיללוה, נפק לחולין (שם). שלו ושל חבירו. כיון שמניחן עובדין ליראה אלא כיון שזה עובד לפעור וזה למרקולים (לעיל מב.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones